

dels Estats Units, aquests anys ja han desfilat per Trípoli desenes de caps d'estat, sobretot africans a buscar-hi ajuda financera.

Flirteig amb Castro. Tampoc no han agradat a la diplomàcia nord-americana el flirteig amb el president cubà, Fidel Castro, ni els contactes amb la guerrilla de Colòmbia. Chávez és l'únic esta-

dista d'Amèrica Llatina que gosa defensar Castro i les "conquestes socials" de la revolució. En el conflicte de Colòmbia ha fet de mitjancer entre l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (ELN, castrista) i el govern, una acció que va molestar els militars i el president colombià, Andrés Pastrana. Tanmateix, el seu discurs radical i populista, d'essències bolivarianes, té força accep-

tació en amplis sectors socials d'Amèrica Llatina, que veuen en ell una reencarnació dels cabdills antimperialistes i revolucionaris d'abans. Per aquest motiu Chávez sintonitza amb Castro, tot i les diferències ideològiques, l'esquerra que ha perdut les referències i alguns comandants de la guerrilla colombià.

Antoni Castel

Una arma política

Les diverses crisis petrolieres que han afectat el món en els darrers trenta anys demostren que el petroli, com a producte estratègic, ha estat utilitzat com una arma política.

L'augment dels preus del barril de petroli d'aquest darrer any, que ha fet pujar unes dècimes la inflació dels països europeus, ha desfermat la psicosis entre els grans consumidors, que parlen d'un tercer xoc petroler. Les xifres desmenteixen una afirmació tan catastrofista perquè el barril de petroli costa ara en dòlars constants la meitat del que costava el 1974, l'endemà del primer xoc petroler. Tanmateix, els analistes adverteixen que el petroli és un bé escàs: la demanda augmenta el 2% i les reserves provades baixen el 3% cada any. Si el consum no s'estabilitza i no s'inverteix en noves prospeccions, que seran molt costoses, el petroli podria convertir-se en un combustible de luxe a partir del 2010, amb les òbvies conseqüències que això tindria per a l'economia mundial.

El petroli, com a producte estratègic, ha estat una arma política. El primer xoc petroler així ho va demostrar, quan els països àrabs van augmentar el preu del barril de sobte, a partir de la guerra d'octubre del 1973. El barril va passar dels 2,6 dòlars del 1972 als 9,8 del 1974, cosa que va originar una histèria col·lectiva a Occident, que es va veure obligat a racionalitzar-ne l'ús, en especial en el cas del cotxe, i a revisar a

la baixa els plans de creixement.

Amb la puja, els països àrabs no van aconseguir sinó demostrar que existien i que controlaven una de les zones amb més reserves, el Golf Pèrsic. Israel va continuar dominant Cisjordània, el Sinaí, el Golan i la part oriental de Jerusalem, els territoris ocupats el 1967 que els àrabs es pensaven que recuperarien amb una guerra llamp. Occident es va adonar de la dependència del petroli importat, un bé que no es podia malbaratar. Amb la crisi es moria el Concorde, un avió pensat per a cremar tones de combustible, i s'afirmava el credo ecologista, que pregonava que els minerals i combustibles són exhauribles.

Sense que el mercat s'hagués recuperat del xoc del 1973 va venir la segona crisi, també vinculada a una convulsió política. Per causa de la revolució, que va fer caure la monarquia dels Pahlevi i va permetre el retorn de l'iatol·lah Ruhola Khomeini el febrer del 1979, l'Iran va deixar de produir petroli. La incertesa originada per la revolta islamista a la regió i la manca de la quota iraniana van fer que el barril s'apugés un 25% del juliol al desembre del 1979. Llavors el barril costava de mitjana 25,75 dòlars. Tres anys després, la guerra entre l'Iraq i l'Iran, amb el col·lapse de les terminals petrolie-

res d'aquests dos països, feia pujar el barril fins a 34 dòlars, quasi el doble del 1974.

Després va arribar la calma i la baixa progressiva dels preus, deguda a un excés d'oferta i a la constatació que les reserves havien augmentat, perquè s'havien fet prospeccions que abans no s'havien considerat rendibles. Aquesta eufòria només es va esvaïr en unes poques ocasions, entre les quals la invasió de l'emirat de Kuwait per l'Iraq, l'agost del 1990. Això no obstant, la ràpida resposta dels Estats Units, que va formar una heterogènia coalició internacional en pocs mesos, va fer que els grans consumidors superessin la crisi sense entrebancs. Gràcies a la importància del seu petroli, Kuwait va ser alliberat el

La ràpida resposta dels EUA en la guerra del Golf Pèrsic va fer que els grans consumidors superessin la crisi sense entrebancs. Gràcies a la importància del seu petroli, Kuwait va ser alliberat el febrer de 1991.

Vocabulari petrolífer

En el mercat del petroli s'utilitzen termes que a la llarga ens resulten familiars, per més que sovint en desconequem el significat. Heus-ne ací una mostra:

Barril Unitat de mesura del petroli en brut. Un barril equival a 159 litres. Com que la densitat és molt elevada, hi ha 7,3 barrils en una tona de petroli.

Petroli Brent Mescla de petrolis de qualitat diferent de la Mar del Nord. Dóna nom al mercat de Londres, entre els grans venedors.

Mercat spot, també dit mercat lliure. Vendes que es fan al marge dels contractes a terme mitjà entre productors i les companyies.

Mercat de Rotterdam Important centre de transaccions de petroli refinat, destinat en bona part al mercat europeu.

Arab Light Petroli del Golf Pèrsic que va servir de preu de referència de l'OPEP.

Petroli brut Petroli que no ha estat refinat. Segons la procedència i la qualitat pot rebre un nom o un altre. Per exemple: Arab Light, Brent, Saharan Blend (Algèria), Bonny Light (Nigèria).

Refinació Transformació del petroli brut en productes que poden ser utilitzats per la indústria: combustibles, dissolvents, lubricants.

Explotació off shore La que es fa en mar, sobre plataformes. Un exemple: la plataforma davant les costes de Tarragona.

Petrolis no convencionals Els que no procedeixen de pous: biomassa, sorres asfàltiques, olis pesants i carbó bituminós.

febrer del 1991. L'Iraq va pagar l'aventura del seu dictador amb l'ostracisme internacional i unes sancions desmesurades.

Els dos xocs i la crisi del 1990 s'originen a la mateixa àrea: al

Golf Pèrsic, vital per a la seguretat en hidrocarburs d'Occident. Es calcula que més de la meitat de les reserves mundials es concentren a cinc països: l'Iran, l'Iraq, l'Aràbia Saudita, els Emirats

Àrabs Units i Kuwait. Per aquest motiu l'estabilitat de la regió és fonamental per als interessos dels consumidors. Sobretot per a Europa i el Japó, que disposen de menys recursos energètics que no pas els Estats Units.

Després de la segona guerra del Golf, de nou la calma. L'excés d'oferta, deguda a la sobreproducció d'uns països endeutats i a l'arribada d'un seguit de petits venedors (Angola, el Congo, Egipte), va fer baixar els preus en picat, fins als 10 dòlars. La tendència no interessava els productors, que havien de revisar els seus plans de desenvolupament i que vivien immersos en greus crisis socials (Mèxic, Veneçuela, Indonèsia, Nigèria) o que havien de pagar la factura de la guerra amb l'Iraq (l'Aràbia Saudita, Kuwait). Tampoc no convenia als Estats Units, que defensa uns preus elevats que fomentin les exploracions, amb la finalitat d'augmentar unes reserves que es poden exhaurir el 2050. A. C.

Un càrtel dominat per l'Aràbia Saudita

L'OPEP, creada fa 40 anys per coordinar les polítiques petrolieres dels principals països productors, ha aconseguit marcar el ritme del mercat mundial de l'or negre.

L'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) es va crear a la conferència de Bagdad del 1960 amb la finalitat de coordinar les polítiques petrolieres de cinc estats: l'Iran, l'Iraq, Kuwait, l'Aràbia Saudita i Veneçuela. Després s'hi van unir Qatar (1961), Indonèsia (1962), Líbia (1962), els Emirats Àrabs Units (1967), Algèria (1969), Nigèria (1971), l'Equador (1973) i Gabon (1975). Ara, l'Equador se'n va donar de baixa el 1992, i Gabon, el 1994. L'èxit indiscutible de l'OPEP ha estat d'haver pogut actuar com un càrtel, capaç d'in-

cidir en el preu del petroli en el mercat mundial retallant-ne o acreixent-ne la producció. En les reunions semestrals adjudica a cada país membre una quota, que acostuma a ser respectada.

Entre els fracassos, es destaca el de no haver aconseguit l'ingrés de nous membres des del 1975. Així l'OPEP és dominada pels països àrabs (7 d'11), amb un pes decisiu de la monarquia saudita, amb la qual s'ha de comptar en tota decisió. L'Aràbia Saudita exporta un terç del petroli que ven l'OPEP.

Dels quatre membres no àrabs, solament l'Iran i Veneçuela són

escoltats. Nigèria i Indonèsia hi actuen de comparses. En el cas de l'Iran, perquè és un gran productor (més de tres milions de barrils diaris) i el règim pot influir en una regió convulsa, que ha sofert dues guerres en deu anys. Veneçuela és una altre gran productor (quasi tres milions de barrils), situat a les portes dels Estats Units.

La política de quotes, beneficiosa per als productors segons els analistes, és seguida per Mèxic, Oman i la Federació de Rússia; de tots, Mèxic és el més acostat a una organització que té la seu a Viena. A. C.